

ORGANIZAȚIA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA (OSCE) – IDEILE GENERALE, PRINCIPIILE ȘI INTERESELE CE GHIDEAZĂ PROCESUL

Valeriu MIJA,
magistru,
lector universitar,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

The article analyzes the ideas, principles and tasks of the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), which evolved from the Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE). Previously, it was a dialogue between two ideologically-hostile blocks, which culminated in the 1975 Helsinki Final Act. The OSCE became the biggest regional arrangement under Chapter VIII of the UN Charter. Despite the fact that it encompasses 56 states from Vancouver to Vladivostok, OSCE does not have a legal treaty and continues to remain a political consultative instrument. Nevertheless, the Organization has built different consultative and emergency response mechanisms for safeguarding the common security. Furthermore, considering the newly emerging security environment, it assumed new tasks and roles: democratization assistance, preventive diplomacy, conflict management, and post-conflict security building. However, the main goal of the OSCE, to become a truly pan-European collective security organization, has not been achieved due to the weakest point of the Organization - lack of cooperative security.

Introducere. Securitatea cooperativă poate fi definită ca fiind un efort susținut de a reduce riscul războiului, efort care nu este îndreptat împotriva unui stat nominalizat sau a unei coaliții de state. Securitatea cooperativă poate evolua numai atunci, cînd statele participante la ea asigură dezvoltarea unui model comun de securitate.¹

Totodată, după trei ani de discuții care, aparent, nu s-au aflat totalmente în

vizorul publicului și chiar al elitelor politice, se constată că statele participante la OSCE nu sînt absolut sigure asupra modelului de securitate pe care îl doresc să-l edifice.² În același timp, prevalarea școlii de gîndire realistă în rîndul mai multor politicieni și oameni de știință a condus la aceea că potențialul OSCE nu a fost realizat în totalitate.³

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), cunoscută

anterior drept Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, care a culminat cu Actul Final de la Helsinki în 1975, pretinde să fie cea mai mare organizație de securitate regională existentă, constând din 56 de state-membre și acoperind aria geografică „de la Vancouver pînă la Vladivostok.” OSCE a promovat, de asemenea, normele, principiile și regulile internaționale privind neagresivitatea și soluționarea diferendelor pe cale pașnică.

Actualmente, în mediul academic internațional, există cîteva percepții convenționale privind OSCE. Prima percepere stipulează că un grup de state (Franța, Regatul Unit al Marii Britanii, Statele Unite ale Americii), ocazional, privesc această organizație ca fiind un rival al NATO, al Uniunii Europene (UE) și al Consiliului Europei. A doua percepere denotă că OSCE este privită ca o tentativă de a promova un aranjament *paneuropean*, unde Federația Rusă ar avea un vot decisiv în ecuațiile de securitate occidentale.⁴ A treia percepere sugerează că statele cu instabilități interne privesc OSCE ca un instrument de rezolvare a conflictelor acestora și ca o încercare de a asigura suveranitatea prin protejarea minorităților etnice pe teritoriul altui stat. În scopul de a înțelege obiectiv realitățile, principiile și ideile OSCE, în conjunctura dezvoltării arhitecturii securității europene, este esențial de a prezenta o analiză empirică prin demonstrarea evoluției securității europene și OSCE.

Originea OSCE provine din confruntările „războiului rece” și divergențele ideologice ale Europei apărute în rezultatul celui de-al Doilea Război Mondial, cînd intențiile inițiale competitive au fost orientate spre crearea mecanismelor *paneuropene* exceptînd

factorul atlantic și sovietic. Evident, că Actul Final de la Helsinki din 1975 a reflectat un compromis între două blocuri ostile, acoperind trei seturi principale de recomandări, numite “Coșuri (Baskets)”, ele fiind: aspectele politico-militare ale securității, cooperarea în unele sfere de interes comun, cum ar fi economia, știința și cooperarea în sfera umanitară.⁵

Sfîrșitul „războiului rece”, dezintegrarea Uniunii Sovietice și a Iugoslaviei, apariția amenințărilor noi ale conflictelor etnice și interne, terorismul internațional și ideologic, evoluția arhitecturii de securitate internațională și regională au remodelat rolul și principiile OSCE. În primul rînd, OSCE a devenit cea mai largă platformă pentru consultări de securitate. În al doilea rînd, considerînd realitățile și provocările nou-apărute pentru securitatea europeană, OSCE a fost recunoscută ca un instrument primar în acordarea asistenței pentru evoluția proceselor de democratizare, diplomația preventivă, soluționarea conflictelor și reconstrucțiile postconflict ale securității.⁶

Actualmente, OSCE este unicul aranjament regional de securitate conform prevederilor Capitolului VIII al Cărții ONU. Însă „ea nu are un statut legal conform prevederilor dreptului internațional și deciziile ei sînt politice fără obligativități legale.”⁷ În același timp, din cauza reprezentanței statelor cu mult mai mari și puternice, cum ar fi Federația Rusă (FR) și Statele Unite ale Americii (SUA), OSCE, în comparație cu alte organizații europene, aparent, a gestionat mai efectiv următorul spectru de amenințări, cum ar fi “crima organizată, vînzările ilegale de arme, represiunile politice, fluxul de refugiați și încălcarea drepturilor omului.”⁸

Concomitent, continuînd implementarea

prevederilor Actului Final de la Helsinki și Măsurilor pentru sporirea încrederii și securității⁹ între state în conformitate cu Carta de la Paris (1990), OSCE a schimbat accentele de îngrijorare spre conflictele din Balcani, Caucaz, Asia Centrală și Europa de Est. Însă, conform opiniei mai multor experți în probleme de securitate (cazul războiului din Georgia din 2008), activitatea recentă a OSCE, în ansamblu, demonstrează necesitatea de a reevalua rolul și perspectivele Organizației. În primul rând, mecanismul de consens în adoptarea deciziilor reprezintă un obstacol pentru atingerea scopului securității cooperative. În al doilea rând, instituția de Președinție în Oficiu pe bază de rotație necesită a fi consolidată în mod prioritar. În al treilea rând, membrii OSCE trebuie să reevalueze mecanismele de impunere a securității împotriva statelor, care subminează securitatea colectivă.

Aspecte istorice ale CSCE (OSCE): originea organizației. Originea OSCE își are începuturile în anii 50-60 ai secolului trecut, reprezentând o inițiativă sovietică pentru formarea unui forum colectiv *paneuropean* de securitate întru realizarea a trei obiective. Primul obiectiv - stabilirea mecanismului de securitate colectivă pentru întreaga Europă - ar atrage în cooperare nu numai blocurile ostile, dar și statele neutre și nealiniate. Cel de-al doilea obiectiv - excluderea Canadei și SUA din sistemul de securitate europeană - ar submina, eventual, necesitatea existenței NATO. Al treilea obiectiv a avut scopul de a securiza *statu-quo-ul* stabilit în Europa. Majoritatea ideilor respective au fost inacceptabile pentru statele NATO; totodată, unele dintre ele au cointerestat ambele părți: reconfirmarea statutului Berlinului; Tratatul de cooperare a

Republicii Federale Germane (Vest) cu Republica Democrată Germană (Est), URSS și Polonia; Tratatul privind reducerea reciprocă echilibrată a forțelor și limitarea armelor strategice.¹⁰

Negocierile asupra acestor aspecte au fost numite Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, unde Finlanda, fiind stat neutru, a oferit găzduirea convorbirilor neformale. Rezultatul consultărilor, care au fost conduse de către 35 de state din anul 1972, a fost semnarea Actului Final de la Helsinki (30 iulie - 1 august 1975), eveniment care a constituit un compromis comun. Actul Final a cuprins trei seturi de recomandări, cunoscutе drept "Coșuri". Așadar, Primul Coș a reflectat aspectele politico-militare ale securității, care au fost calificate de către URSS ca obiectivul principal de a securiza *statu-quo-ul* teritorial european și de a reduce tensiunile în jurul Germaniei de Est. În același timp, Coșul nr. 1 a constituit un compromis major pentru SUA din cauza că documentul a fost criticat public pentru acceptul *statu-quo-ului* european. Posibil, decizia respectivă a contribuit la înfringerea Președintelui Ford în alegerile din 1976.¹¹ La rândul său, Coșul nr. 2 a reprezentat interesul reciproc privind cooperarea în astfel de sfere, cum ar fi economia, știința și tehnologia. În contrariu, Coșul nr. 3 a constituit compromisul URSS și al statelor Tratatului de la Varșovia, care a permis statelor occidentale să „atragă atenția asupra încălcării drepturilor omului în acele state și de a cere liberalizarea mișcării pentru democratizare.”¹²

În rezultat, procesul de la Helsinki a oferit statelor participante un mijloc de comunicare permanent, un cod de conduită normativ, pașnic, precum și un program de cooperare de lungă durată pentru

viitor.”¹³ Adicional, OSCE a redus tensiunile, a diminuat bipolarizarea prin atragerea statelor neutre și nealiniat în consultări și a introdus oportunități noi pentru cooperare, inclusiv drepturile omului. Cele mai importante rezultate realizate în urma negocierilor de la Helsinki au fost depășirea divizării ideologice și implementarea măsurilor de sporire a încrederii și securității, care, actualmente, continuă să joace un rol important în promovarea relațiilor interstatuale europene.

Roluri, principii și sarcini noi: tranziția spre OSCE. Sfârșitul „războiului rece” și dezintegrarea Uniunii Sovietice au remodelat rolurile și principiile Organizației. “Crearea OSCE a conturat un simbol al apropierii unei etape noi în relațiile internaționale.”¹⁴ În primul rând, conform Cărtii de la Paris pentru Europa Nouă (21 noiembrie 1990), OSCE a devenit o arenă largă pentru consultări de securitate cu propunerea de a stabili elementele instituționale permanente. Organizația a decis, de asemenea, că consultările politice vor avea loc periodic la toate nivelurile.¹⁵ Pentru susținerea realizărilor anterioare și adaptarea la noile provocări în adresa securității comune, membrii OSCE au convenit să definească noile roluri și să stabilească infrastructura administrativă permanentă: Secretariatul și Centrul pentru prevenirea conflictelor în Viena și Oficiul pentru alegeri libere în Varșovia. În final, membrii OSCE au stabilit Adunarea Parlamentară în 1991. În sumar, “la începutul anului 1990, multe state europene au privit cu un interes sporit discuțiile privind locul și rolul OSCE în sistemul politic european, precum și relațiile lor cu entitățile europene stabilite de mai de mult timp, cum ar fi NATO, UE și altele.”¹⁶ Însă unele schimbări politice noi

și radicale au avut impactul lor asupra dezvoltării securității europene și OSCE.

În realitate, dezintegrarea Uniunii Sovietice și a Iugoslaviei, apariția noilor amenințări, a conflictelor etnice și interne și schimbarea mediului de securitate au contribuit la revizuirea sarcinilor și rolurilor OSCE. A fost important că prima întrunire a Consiliului OSCE de la Berlin, din 1991, a stabilit mecanisme speciale pentru consultări în cazul situațiilor de criză și urgentă. Acest mecanism a fost modificat la întrunirea de la Praga din 1992 cu formula adoptării deciziei prin modelul “consens minus unu”, constituind o schimbare radicală față de prevederile Actului Final de la Helsinki. O astfel de procedură a permis Organizației de a sancționa statele-membre pentru nerespectarea principiilor CSCE (exemplul suspendării Iugoslaviei în 1992).¹⁷ În final, în 1992, CSCE fiind un proces, a evoluat *de facto* în organizație prin declararea unui aranjament regional în sensul Capitolului VIII al Cărtii ONU. Ca rezultat, la Summitul de la Budapesta (5-6 decembrie 1994), CSCE a fost oficial renumită în OSCE, fiind oficial declarată (1 ianuarie 1995) ca “un instrument primar pentru avertizare din timp, prevenirea conflictelor și managementul crizelor de la Vancouver până la Vladivostok.”¹⁸ Esențial este că Summitul din 1994 a aprobat Codul de conduită privind aspectele politico-militare ale securității, care reglementează interacțiunea statului și militarilor în societățile democratice, și documentul de la Viena din 1994, care a creat regimul Măsurilor pentru sporirea încrederii și securității (CSBM) între membrii Organizației.

Căutând un model optimal pentru securitatea europeană, Summitul de la

Lisabona (2-3 decembrie 1996) a adoptat declarația privind Modelul comun și comprehensiv de securitate pentru Europa secolului XXI, recunoscând provocările noi pentru securitate și posibilitățile de răspuns colectiv. Important este că statele-membre au aprobat cadrul pentru controlul armelor și dezvoltarea agendei pentru forumul pentru cooperare de securitate (FSC), care a remodelat conduita măsurilor pentru sporirea încrederii și securității (CSBM) în realități noi. În final, reconsiderând provocările noi de securitate, Summitul de la Istanbul (9-10 noiembrie 1999) a produs Carta pentru securitate europeană și Declarația de la Istanbul, care a stabilit mecanismul pentru a reacționa colectiv la amenințările noi pentru securitate. Esențial este că 30 de membri ai OSCE au semnat Acordul pentru tratatul adaptat privind forțele convenționale în Europa (Tratatul FACE), care, de fapt, a reajustat acest tratat, aprobat în 1990, și a reafirmat dezvoltarea securității și încrederii interstatuale.

De menționat, că pînă atunci OSCE devenea periodic o arenă pentru promovarea obiectivelor politice ale statelor-membre. De exemplu, primul aspect sensibil a devenit propunerea privind divizarea responsabilității între OSCE și alte organizații europene referitor la executarea misiunilor de menținere a păcii, care a fost și este posibil numai cu autorizarea Consiliului de Securitate al ONU. Însă unele state au privit propunerea respectivă ca un pas care ar putea deveni precedent pentru instituționalizarea legală a Forțelor Armate ale Federației Ruse ca forțe "de menținere a păcii" pe tot teritoriul Comunității Statelor Independente (CSI) în contradicție cu Tratatul FACE. În al doilea rînd, concurența dintre SUA și UE privind

nominalizarea șefilor misiunilor OSCE a explorat necesitatea pentru consultări mai profunde, inclusiv pe dimensiunea economică și securitate, pentru atingerea compromisurilor. În al treilea rînd, în scopul reinterpretării angajamentelor existente privind integritatea teritorială și autodeterminarea națională, precum și blocării extinderii NATO, Federația Rusă încerca să creeze o bază legală pentru OSCE, lucru respins de către Statele Unite ale Americii. În contrast, statele mai mici priveau OSCE ca o oportunitate de a promova mecanismele de echilibru, cum ar fi Curtea OSCE pentru Conciliere și Arbitrare întru examinarea și soluționarea disputelor (1992).¹⁹

Perspectivă OSCE. În prezent, considerînd evoluția provocărilor și amenințărilor pentru securitatea europeană, OSCE continuă să se reafirme ca o urmare a mecanismului Actului Final de la Helsinki și ca un instrument primar pentru asistența democratizării, diplomației preventive, soluționării conflictelor și dezvoltării securității postconflict. Actualmente, prin elaborarea răspunsului colectiv la provocările noi în adresa securității, OSCE și-a focusat atenția spre zonele instabilităților: Balcani, Caucaz, Asia Centrală și Europa de Est. Din punctul de vedere al aspectelor de securitate, OSCE continuă *de jure* să posede instrumente practice, cum ar fi mecanismele de inspecție/verificare pentru statele semnatare ale TFACE, Cerul Deschis (Open Sky), tratatele regionale de control; transparența în planificarea militară și bugetară; schimbul anual de informație militară. Pentru a dirija noile provocări, Organizația a instituționalizat instrumente practice - misiunile în teritoriu, care pînă acum sînt reprezentate în 18 state diferite.²⁰

Cu regret, Federația Rusă a suspendat la 12 decembrie 2007 participarea sa la Tratatul FACE, fapt ce a pus sub semnul întrebării eficacitatea acestui Tratat în spațiul CSI și a alarmat statele NATO privind intențiile Federației Ruse, în special după războiul din Georgia din 2008.

Pentru acordarea asistenței procesului de democratizare în statele în tranziție, statele-membre au convenit să suporte dezvoltarea instituțiilor democratice noi și supravegherea aspectelor ce țin de apărarea drepturilor omului. Adicional, pentru a promova stabilitatea domestică, OSCE a depus eforturi de a certifica rezultatele alegerilor libere și transparente, care ocazional au fost ignorate de către unele state, cum ar fi, de exemplu, cazul Turkmenistanului și al Belorusiei. Al treilea factor de asistență a devenit monitorizarea aspectelor privind situația minorităților naționale, în special a problemelor acute din Balcani, Europa de Est și statele postsovietice, care au nevoie de o abordare atentă, inclusiv aspectele sensibile ale minorităților ruse (Statele Baltice și cazul Transnistriei din Republica Moldova).

În general, diplomația preventivă a OSCE a fost orientată spre eliminarea condițiilor conflictelor potențiale din Crimeea (Ucraina), fosta Iugoslavie (Kosovo, Sandjak, Vojvodina), fosta Republică Iugoslavă Macedonia (FYROM)²¹ și Kosovo (misiunea de verificare). Adicional, managementul și soluționarea conflictelor a fost privită, inițial, de mai multe state drept un instrument satisfăcător și convenabil din motivul că OSCE nu a fost asociată cu avantajele asimetrice nici la un stat interesat în conflictele existente. Prin acest argument, misiunile OSCE au fost implicate activ în procesele soluționării conflictelor din Geor-

gia (evacuată în 2009), Moldova, Tadjikistan, Cecenia (Federația Rusă, evacuată în 2002) și Karabahul de Munte (Armenia, Azerbaidjan). În final, asistențele postconflict în Croația (1996), Albania (1997) și Bosnia-Herțegovina au demonstrat abilitatea Organizației de a se implica în dezvoltarea securității postconflict, în pofida mai multor eșecuri (Kosovo - 1998 și Georgia - 2008).

În retrospectivă, activitățile recente ale OSCE au demonstrat o dată în plus necesitatea de a reevalua rolul și perspectivele Organizației. În primul rând, mecanismul de adoptare a deciziilor pe bază de consens reprezintă un obstacol pentru asigurarea securității cooperative efective din cauza agendelor conflictuale ale statelor naționale, în special ale marilor actori internaționali. În al doilea rând, consolidarea instituției de Președinție este strict necesară prin acordarea unei flexibilități mai largi și autorității de a acționa în domeniile diplomației preventive și avertizării prealabile. Cazul războiului din Georgia din 2008 a demonstrat elocvent abilitățile limitate ale Președinției Finlandeze în cadrul OSCE din acea perioadă de a interveni efectiv în stoparea acțiunilor de luptă. De fapt, Franța a fost țara care, deținând președinția UE, a intervenit și a convins Georgia și Federația Rusă să stopeze acțiunile de luptă. În al treilea rând, membrii OSCE ar trebui să reevalueze mecanismele de sancțiuni împotriva actorilor internaționali care prejudiciază securitatea comună. În al patrulea rând, în cazul realizării consensului între statele-membre ale OSCE privind conducerea operațiunilor de menținere a păcii, OSCE ar trebui să avanseze în planificarea și antrenamentul comun, precum și să dezvolte infrastructura și capacitățile

necesare. Cu regret, acest aspect este puțin probabil de a fi acceptat din cauza pozițiilor diametral opuse între NATO, UE și Federația Rusă.

Concluzii. În general, OSCE (anterior - CSCE), inițial, a evoluat ca un dialog între două blocuri ideologice ostile prin stabilirea unui mijloc de comunicare și cooperare pentru viitor, ce s-a reflectat în Actul Final de la Helsinki în 1975. Acest proces a diminuat tensiunea în Europa divizată prin fondarea unui cadru de cooperare comun, inclusiv prin adoptarea Măsurilor pentru sporirea încrederii și securității și aspectelor vizînd drepturile omului. Este important faptul că OSCE constă din 56 de state situate în spațiul de la Vancouver pînă la Vladivostok care sînt implicate în consultări, inclusiv statele neutre și militar nealiniat: Austria, Elveția, Finlanda, Irlanda, Suedia și Republica Moldova.

Schimbările fundamentale în mediul de securitate european, sfîrșitul „războiului rece” și colapsul regimurilor comuniste în Europa, dezintegrarea Uniunii Sovietice și a Iugoslaviei; amenințările apărute au contribuit la reajustarea rolului și principiilor CSCE. În primul rînd, CSCE a devenit cea mai largă arenă politică pentru consultări de securitate evoluînd în OSCE la Summitul de la Budapesta (5-6 decembrie 1994), unde a fost declarată drept un instrument primar pentru avertizare prealabilă, prevenirea conflictelor și managementul crizelor. Organizația a stabilit pe o bază permanentă infrastructura administrativă: Secretariatul și Centrul de prevenire a conflictelor în Viena, Oliciul pentru alegeri libere în Varșovia și Adunarea Parlamentară. OSCE are un statut unic, fiind cel mai mare aranjament regional conform Capítolului VIII al Cărții ONU fără oricare tratat sau bază legală. Totodată, Organizația a stabilit

mecanisme de consultare și verificare, inclusiv în stare de criză și urgență “consens minus unu” pentru prevenirea subminării securității comune.

În prezent, OSCE s-a afirmat ca un mecanism de continuare a Actului Final de la Helsinki. În același timp, din cauza noulor provocări și amenințări, Organizația a devenit, de asemenea, un instrument primar pentru asistența proceselor de democratizare, diplomația preventivă, soluționarea conflictelor și dezvoltarea securității postconflict cu focusul spre zonele curențe de instabilitate: Balcani, Caucaz, Asia Centrală și Europa de Est. Contracarînd provocările și amenințările noi, OSCE a stabilit pe larg mecanisme noi de monitorizare a instabilităților prin dislocare a misiunilor în teritoriu în diferite state, care au realizat afit succese, cît și eșecuri (Kosovo, 1999, și Georgia, 2008).

În același timp, ocazional, OSCE devine o arenă pentru promovarea obiectivelor politice conflictuale ale diferitelor state, fapt ce a demonstrat necesitatea de a reevalua rolul și perspectivele Organizației. Astfel de probleme, cum ar fi mecanismul ineficient al adoptării deciziilor de consens, rolul slab al Președinției în Oficiu, lipsa mecanismelor de impunere a forței împotriva statelor care subminează securitatea și absența instrumentelor de desfășurare a operațiunilor de menținere a păcii, diferite tratări ale Modelului de securitate colectivă subminează OSCE ca o organizație de securitate cooperativă și colectivă. În concluzie, vom menționa că securitatea cooperativă este cel mai slab punct al OSCE, asupra căruia lucrează mai mulți specialiști în probleme de securitate internațională și actori ai sistemului internațional. În acest sens, este relevantă inițiativa Federației Ruse din 2008 privind

modelul nou de securitate europeană largă și *Inițiativa de la Corfu* a Președinției grecești a OSCE din 2009 privind restabilirea încrederii și a dialogului pentru o securitate europeană largă.

BIBLIOGRAFIE

1. Cohen, Richard. "Cooperative Security: From Individual Security in International Stability." În *Cooperative Security: New Horizons for International Order*. ed. Richard Cohen and Michael Mihalka. European Center for Security Studies George C. Marshall, Paper 3: 2001.

2. Barry, Robert. "The OSCE: A Forgotten Transatlantic Security Organization?" *Basic Research Report 2002.3*. British-American Security Information Council, July 2002. <www.BASICINT.ORG>.

3. Hopmann, P. Terrence. "An Evaluation of the OSCE's Role in Conflict Management." În *Europe's New Security Challenges*. eds. Heinz Gartner et al. Lynne Rienner Publisher, 2001.

4. George, Bruce and Borawski, John. "The OSCE, NATO, and European Security in the Twenty-First Century." *ISIS Briefing Paper, no. 17*. <<http://www.isis-europe.org/isiseu/English/no17.html>>.

5. Kay, Sean. *NATO and the Future of the European Security*. Rowan & Littlefield Publishers, Inc, 1998. 62-65.

6. Kemp, Walter. "Targeting Its Constituency: Political Will, Public Relations and the OSCE." în *Europe's New Security Challenges*. eds. Heinz Gartner et al. Lynne Rienner Publisher, 2001.

7. Mihalka, Michael. "Cooperative Security: From Theory to Practice," în *Cooperative Security: New Horizons for International Order*. ed. Richard Cohen and Michael Mihalka. European Center for Security Studies George C. Marshall, Paper: 2001.

8. *Organization for Security and Co-operation in Europe*. Handbook. <<http://www.osce.org>>.

9. Shustov, Vladimir. "OSCE's Place in Europe's Architecture." *International Affairs* 48, no. 1 (2002): 38-48.

10. Zellner, Wolfgang. "The High Commissioner on National Minorities: His Work, Effectiveness, and Recommendations to Strengthen the HCNM as an Institution." În *Europe's New Security Challenges*. eds. Heinz Gartner et al. Lynne Rienner Publisher, 2001.

11. Yost, David. *NATO Transformed*. Endowment of the United States Institute of Peace: 1998. 37-41.

NOTE

¹ Michael Mihalka, "Cooperative Security: From Theory to Practice," în *Cooperative Security: New Horizons for International Order*. ed. Richard Cohen and Michael Mihalka, (European Center for Security Studies George C. Marshall, Paper, nr.3, 2001), 29.

² Bruce George and John Borawski, "The OSCE, NATO, and European Security in the Twenty-First Century, ISIS Briefing Paper, no. 17:1 <<http://www.isis-europe.org/>

isiseu/English/no17.html> (21 January 2003).

² P. Terrence Hopmann, "An Evaluation of the OSCE's Role in Conflict Management," in *Europe's New Security Challenges*, eds. Heinz Gartner et al., (Lynne Rienner Publisher, 2001), 225.

⁴ Pentru un punct de vedere rusesc vedeți articolul lui Vladimir Shustov, "OSCE's Place in Europe's Architecture," *International Affairs* 48, no. 1 (2002): 38-48.

⁵ Organization for Security and Co-operation in Europe, Handbook, 10. <<http://www.osce.org>>.

⁶ Ibid, 16.

⁷ Ibid, 3.

⁸ Robert Barry, "The OSCE: A Forgotten Transatlantic Security Organization?" Basic Research Report 2002.3, British-American Security Information Council, July 2002:4 <www.BASICINT.ORG>.

⁹ Confidence Security-Building Measures - CSBM.

¹⁰ Organization for Security and Co-operation in Europe, Handbook, 7-8. <<http://www.osce.org>>.

¹¹ Robert Barry, "The OSCE: A Forgotten Transatlantic Security Organization?" Basic Research Report 2002.3, British-American Security Information Council, July 2002:7. <www.BASICINT.ORG>.

¹² David Yost, *NATO Transformed* (Endowment of the United States Institute of Peace, 1998), 38.

¹³ Organization for Security and Co-operation in Europe, Handbook, 11. <<http://www.osce.org>>.

¹⁴ Vladimir Shustov, "OSCE's Place in Europe's Architecture," *International Affairs* 48, no. 1 (2002): 39.

¹⁵ Pentru detalii vedeți: Organization for Security and Co-operation in Europe, Handbook, 13. <<http://www.osce.org>>.

¹⁶ Vladimir Shustov, "OSCE's Place in Europe's Architecture," *International Affairs* 48, no. 1 (2002): 39.

¹⁷ Sean Kay, *NATO and the Future of the European Security* (Rowan & Littlefield Publishers, Inc, 1998), 65.

¹⁸ Organization for Security and Co-operation in Europe, Handbook, 16. <<http://www.osce.org>>.

¹⁹ Bruce George and John Borawski, "The OSCE, NATO, and European Security in the Twenty-First Century," ISIS Briefing Paper, no. 17: 1. <<http://www.isis-europe.org/isiseu/English/no17.html>> (21 January 2003).

²⁰ Pînă în 2009, au existat 19 misiuni. Misiunea OSCE din Georgia a fost sistată în 2009.

²¹ Republica Turcia recunoaște Republica Macedonia conform denumirii constituționale.

Prezentat: 9 martie 2010.

Recenzent: Emil CIOBU, doctor în filozofie, conferențiar universitar.

E-mail: valeriu.mija@prisa.md